

การผลิตและการตลาดถั่วลิสงในภาคใต้ ปีการเพาะปลูก 2529/30

Production and Marketing of Groundnuts in Southern Thailand 1986/87 Crop Year

ฉลอง มณีกุล¹ จรวัย เพชรรัตน์¹ สุจรรยา บุญวรรณโณ²
และ รัตนา สังสิทธิสวัสดิ์¹

Chalong Maneekul, Jaruiy Petchrat, Suchanya Boonvanno
and Rattana Sungsithisawas

ABSTRACT

This study aims to acquire knowledge on production situation and technologies employed, the potentials and constraints in production and marketing of groundnuts so as to lay a foundation for research and development of groundnuts in the South. Data were collected from producers and middlemen by face to face interview with the help of structured and nonstructured questionnaires in selected Amphoes of Chumphon, Surat Thani Nakhon Si Thammarat, Phatthalung and Songkhla province. Simple random sampling technique was employed to select 238 growers. Sixteen middlemen, including the exporters in Narathiwat province were selected for the interview by purposive sampling. Findings are as follows :

In the study area, a groundnut grower allocated an average area of 2.26 rai/household and the average production 242 kg. per rai in the study area was higher than the average of the south. About 92.3% of the product was marketed, while 5.3% was used for home consumption and 2.4% for seed.

Tha farm price of dried unshelled groundnut was about 6.38 baht/kg and grower could benefit 2.18 baht/kg. Green groundnut was sold at 3.20 baht/kg and grower could benefit 0.47 baht/kg.

The main groundnut markets in Southern Thailand were 1) Hua-it Agricultural Central market, at Amphoe Muang Nakhon Si Thammarat Province. 2) Phatthalung market, Phatthalung province 3) Hat Yai market, Songkhla province. 4) Su-ngikolok market, Narathiwat Province.

Southern region produced only 9,301 tons of groundnut or 39% of regional demand (23,987 tons/year) and 61% of groundnut required by the region was imported from other groundnut growing areas of the country.

Given on the present farming system, water supply, seed supply, transportation, and marketing system found that the potential area for groundnut development should be the area

1. ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สงขลา

Dept. of Agricultural Development, Faculty of Natural Resources, Prince of Songkla University, Songkla 90110. Thailand.

2. ภาควิชาพืชศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สงขลา

Dept. of Plant Sciences, Faculty of Natural Resources, Prince of Songkla University, Songkla 90110, Thailand.

of paddy land along the high way from Amphoe Rattaphum Songkhla province to Amphoe Muang Nakhon Si Thammarat.

For further groundnut research, it is necessary to conduct research relating to technology for groundnut production appropriate in the area mentioned above, the quality improvement should be strongly emphasized.

Key words : groundnut, groundnut market, groundnut production, regional demand

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อจะศึกษาถึงสถานการณ์การผลิตและระดับการใช้วิทยาการแผนใหม่ในการผลิตถั่วลิสงในภาคใต้ ตลอดจนศักยภาพและข้อจำกัดของการผลิตและการตลาดของถั่วลิสง อันจะเป็นพื้นฐานสำหรับนักวิจัยอื่น ๆ ที่จะได้วิจัยเพื่อการพัฒนาถั่วลิสงในภาคใต้ในรายละเอียดต่อไป ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรและพ่อค้าคนกลางทั้งโดยการใช้แบบสอบถามและไม่ใช้แบบสอบถาม โดยข้อมูลจากเกษตรกรได้จากการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะปลูกถั่วลิสงจำนวนทั้งหมด 238 ราย แต่ข้อมูลจากพ่อค้าคนกลางในจังหวัดต่าง ๆ ข้างต้นรวมทั้งพ่อค้าส่งออกในจังหวัดนราธิวาส ใช้การสุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจงจำนวน 16 ราย ผลการศึกษามีดังนี้

เกษตรกรในท้องที่ที่ศึกษาจะเพาะปลูกถั่วลิสงโดยเฉลี่ยครอบครัวละ 2.26 ไร่ และผลผลิตถั่วลิสงเฉลี่ยของเกษตรกรจะเท่ากับ 242 กิโลกรัมต่อไป ซึ่งจะสูงกว่าผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของภาคใต้ จากผลผลิตที่เกษตรกรผลิตได้ทั้งหมด จะมีเพียงร้อยละ 92.3 เท่านั้นที่ส่งออกขายในท้องตลาด ที่เหลือร้อยละ 5.3 ใช้เพื่อการบริโภคและร้อยละ 2.4 เก็บไว้ทำพันธุ์ ราคาที่เกษตรกรขายได้ในรูปของถั่วลิสงทั้งเปลือกตากแห้งโดยเฉลี่ยกิโลกรัมละ 6.38 บาท มีกำไรกิโลกรัมละ 2.18 บาท ส่วนเกษตรกรที่ขายถั่วลิสงในรูปของถั่วลิสงสดทั้งเปลือกจะขายได้โดยเฉลี่ยกิโลกรัมละ 3.20 บาท จะมีกำไรกิโลกรัมละ 0.47 บาท

ตลาดที่สำคัญของถั่วลิสงในภาคใต้ คือ 1) ตลาดกลางฝักและผลไม้หัวอู้อู้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ตลาดพัทลุง อำเภอเมือง จังหวัด

พัทลุง 3) ตลาดหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และ 4) ตลาดสุไหง-โกลก อำเภอสุไหง-โกลก จังหวัดนราธิวาส

ผลผลิตถั่วลิสงในภาคใต้ทั้งหมด ประมาณ 9,301 ตันต่อปี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 39 ของปริมาณความต้องการทั้งหมดของภาคใต้ (23,987 ตันต่อปี) ซึ่งหมายความว่าภาคใต้ต้องสั่งถั่วลิสงจากแหล่งผลิตในภาคอื่น ๆ เข้ามาประมาณร้อยละ 61 ของปริมาณความต้องการทั้งหมด

ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาการเพาะปลูกถั่วลิสงภายใต้สถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของระบบการทำเกษตร ระบบการชลประทาน แหล่งเมล็ดพันธุ์ การขนส่ง และระบบการตลาด นั้น บริเวณพื้นที่ที่เหมาะสมในการพัฒนาการปลูกถั่วลิสงหลังนาข้าวควรจะเป็นพื้นที่ 2 ข้างทางหลวงแผ่นดินสายอำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา ถึงอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

สำหรับการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดถั่วลิสงในภาคใต้ในอนาคตนั้น สมควรจะเป็นการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการแผนใหม่ที่เหมาะสมกับการผลิตถั่วลิสงในบริเวณพื้นที่ที่เสนอแนะข้างต้น ตลอดจนการวิจัยทางด้านปรับปรุงคุณภาพของถั่วลิสงตามความต้องการของตลาดต่าง ๆ

คำนำ

การเพาะปลูกถั่วลิสงในภาคใต้นั้น เดิมนิยมปลูกเป็นพืชไร่บนที่สูง หรือมีฉะนั้นก็จะปลูกแซมในสวนยางพาราหรือสวนไม้ผล ในระยะเวลาของการเริ่มปลูกอย่างมาก หรือไม้ผลไม่เกิน 3 ปี แต่ขณะนี้ มีเกษตรกรในท้องที่อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดพัทลุง นครศรีธรรมราช และสงขลา ได้ปลูกถั่วลิสงในนา

ข่าวหลังจากการเก็บเกี่ยวข่าววานปีแล้วเสร็จ ซึ่งจะถือว่าเป็นพืชที่ปลูกเสริมและสามารถทำรายได้เพิ่มให้แก่เกษตรกรได้มากพอสมควร แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรส่วนใหญ่ในภาคใต้ยังไม่ได้ให้ความสนใจในการเพาะปลูกถั่วลิสงมากนักจะเห็นได้จาก Table 1 ว่าเนื้อที่ในการเพาะปลูกถั่วลิสงในภาคใต้ลดลงจาก 60,912 ไร่ ในปีการเพาะปลูก 2524/25 เหลือ 42,300 ไร่ ในปีการเพาะปลูก 2529/30 หรือมีอัตราการลดลงของเนื้อที่เพาะปลูกร้อยละ 5.6 ต่อปี

การบริโภคถั่วลิสงในภาคใต้ส่วนใหญ่จะบริโภคในรูปของถั่วลิสงสดต้ม ถั่วลิสงตากแห้งคั่วและการแปรรูปเป็นอาหาร คาดว่าการผลิตถั่วลิสงในภาคใต้ไม่เพียงพอแก่การบริโภค จึงต้องมีการนำถั่วลิสงเข้ามาจากภาคอื่น ๆ เช่น ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นจำนวนมากในแต่ละปี ซึ่งอุปสงค์ของถั่วลิสงในภาคใต้นั้น นอกจากเป็นอุปสงค์สำหรับการบริโภคภายในภาคใต้แล้ว ยังรวมถึงอุปสงค์สำหรับการส่งออกไปยังประเทศมาเลเซียด้วย

ซึ่งประเด็นดังกล่าวข้างต้นได้นำไปสู่การศึกษาเรื่องการผลิตและการตลาดถั่วลิสงในภาคใต้ เพื่อทราบถึงอุปทานจากการผลิตถั่วลิสงจากภาคใต้ เปรียบเทียบกับอุปสงค์สำหรับการบริโภคในภาค และการส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย อันจะนำไปสู่การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการเพาะปลูกถั่วลิสงให้เพียงพอแก่การบริโภคในภาคและการส่งออกต่อไป

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษารครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสถานะการผลิตถั่วลิสงในภาคใต้ ตลอดจนระดับต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตของเกษตรกร ศึกษาสถานะ ศักยภาพและข้อจำกัดของการตลาดถั่วลิสง และเพื่อเสนอแนะแนวทางการวิจัยและพัฒนาสินค้าถั่วลิสงในภาคใต้

ในการศึกษาภาพรวมของการผลิต จะศึกษาโดยใช้ข้อมูลจากสำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคใต้ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำหรับการศึกษาด้านทุน ผลตอบแทน ปัญหาการผลิต การตลาด และปัญหาการตลาดจะเลือกศึกษาจากจังหวัดที่มีเนื้อที่เพาะปลูกถั่วลิสงสูงสุดในภาคใต้ 5 จังหวัด คือ จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี พัทลุง นครศรีธรรมราช และสงขลา (Table 2) แต่การศึกษาระบบการตลาดนั้น เพื่อให้ครอบคลุมถึงตลาดส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย จึงได้ศึกษาการตลาดในอำเภอสุไหง-โกลก จังหวัดนราธิวาส และอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาเพิ่มเติมด้วย โดยมีจำนวนตัวอย่างของเกษตรกรจำนวน 238 ราย พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นจำนวน 6 ราย พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นจำนวน 4 ราย พ่อค้าขายปลีก 4 ราย และพ่อค้าส่งออก 2 ราย

สถานการณ์การผลิตถั่วลิสงในภาคใต้

เนื้อที่เพาะปลูกถั่วลิสงในภาคใต้ ในปีการเพาะ

Table 1 Planted area, product and yield of dried unshelled groundnuts, southern Thailand.

Year	Area planted (rai)	Product (ton)	yield (kg.)
1981/82	60,912	10,537	175
1982/83	78,404	12,807	163
1983/84	70,330	12,070	172
1984/85	56,476	11,669	207
1985/86	50,848	11,083	217
1986/87	42,300	9,301	219
Percentage/year	- 5.62	- 1.7	4.94

Source : Southern Agricultural Extension Office, 1987.

Table 2 Groundnut area planted, southern region and whole kingdom 1981 - 1986.

unit : rai

Province	year	1981/82	1982/83	1983/84	1984/85	1985/86	1986/87
	Chumporn		5,960	7,420	8,993	5,414	5,675
Nakhon Si Thammarat		11,570	15,018	16,185	10,160	8,195	3,517
Phattalung		10,884	13,818	13,959	8,985	10,898	3,958
Songkhla		2,980	7,857	4,329	4,066	3,579	3,788
Surat Thani		7,146	11,262	6,065	6,244	5,020	8,571
Krabi		2,405	1,812	3,289	2,427	3,128	3,610
Trang		6,596	6,035	2,413	3,456	2,063	2,451
Phangnga		4,274	4,380	3,516	3,032	2,079	2,127
Phuket		689	1,227	537	735	975	815
Ranong		316	600	433	848	659	0
Satun		2,718	2,273	779	1,304	1,488	722
Narathiwat		379	537	2,743	4,473	3,151	1,299
Pattani		3,937	4,797	6,435	4,844	3,184	3,366
Yala		338	1,369	659	488	754	399
Total region		60,192	78,405	70,335	56,476	50,848	42,300
		(7.8)	(10.3)	(9.0)	(6.8)	(6.5)	(5.2)
Whole kingdom		769,000	761,000	783,000	820,000	779,000	808,000

Source : Southern Agricultural Extension Center.

: Agricultural Statistic No. 374, Center for Agricultural Statistic.

Note : Number in parentheses indicated percentage of whole kingdom

ปลูก 2529/30 จำนวน 42,300 ไร่ ผลผลิตถั่วลิสงสดทั้งเปลือกจำนวน 9,301 ตัน และผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 219 กิโลกรัมต่อไร่ ฤดูกาลในการผลิตถั่วลิสงส่วนใหญ่จะผลิตได้ปีละ 2 ครั้ง คือครั้งแรกระหว่างเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และครั้งที่สองระหว่างเดือนกันยายน-ธันวาคม ซึ่งการเพาะปลูกครั้งแรกส่วนใหญ่จะปลูกในนาข้าวหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวในปีแล้ว ส่วนการเพาะปลูกครั้งที่สองจะปลูกร่วมกับยางพารา หรือไม้ผลในช่วงของการเริ่มปลูกยางพาราหรือไม้ผล และผลผลิตหลักจะได้จากฤดูกาลผลิตแรกมากกว่า

พันธุ์ของถั่วลิสงที่ใช้ปลูก ส่วนใหญ่จะเป็นพันธุ์ไทนาน 9 และพันธุ์สุโขทัย 38 (สข. 38) ส่วนพันธุ์พื้นเมืองมีการเพาะปลูกกันเพียงเล็กน้อย

ผล

จากการศึกษาเรื่องการผลิตและการตลาดถั่วลิสงในภาคใต้ โดยการสัมภาษณ์เกษตรกร พ่อค้าคนกลาง โรงงานแปรรูปและผู้ส่งออก ในท้องถิ่นต่างๆ ของอำเภอเมือง อำเภอตะแม จังหวัดชุมพร อำเภอพุนพิน อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง และอำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา รวมทั้งสัมภาษณ์พ่อค้าส่งออกในอำเภอสุไหง-โกลก จังหวัดนราธิวาส และอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

การผลิต

เกษตรกรในท้องถิ่นที่ศึกษาจะเพาะปลูกถั่วลิสง

ใน 3 ลักษณะ คือ การปลูกในนาข้าวจำนวน 288 ไร่ หรือร้อยละ 53.3 ของเนื้อที่ทั้งหมด การปลูกในสวนยางพาราหรือสวนไม้ผลจำนวน 163 ไร่ หรือร้อยละ 30.2 ของเนื้อที่ทั้งหมด และปลูกเป็นพืชไร่บนที่ดอนจำนวน 89 ไร่ หรือร้อยละ 16.5 ของเนื้อที่ทั้งหมด โดยเกษตรกรแต่ละรายโดยเฉลี่ยแล้วจะปลูกถั่วลิสง 2.3 ไร่

ในการผลิตของเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 63 ของเกษตรกรทั้งหมด) ใช้ถั่วลิสงพันธุ์ไทนาน 9 ร้อยละ 20 ของเกษตรกรทั้งหมด ใช้พันธุ์ สข. 38 ที่เหลือใช้พันธุ์พื้นเมือง โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรจะใช้เมล็ดพันธุ์ประมาณ 15.5 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งส่วนใหญ่ของเกษตรกร (ร้อยละ 75 ของเกษตรกรทั้งหมด) จะซื้อเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงจากร้านค้าหรือจากเพื่อนเกษตรกรจะมีเกษตรกรเพียงร้อยละ 20 ของเกษตรกรทั้งหมดเท่านั้นที่เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง และร้อยละ 5 จะได้เมล็ดพันธุ์โดยขอจากเพื่อนบ้าน

ระดับการใช้เทคโนโลยีในการผลิต จะพบว่า

เกษตรกรส่วนใหญ่จะนิยมใช้เทคโนโลยีในการคลุมเมล็ดพันธุ์ด้วยสารเคมี และการพูนโคน ส่วนเทคโนโลยีในการใช้โรโซเทียม การใส่ปุ๋นขาว และการใช้ปุ๋ยเคมีนั้น เกษตรกรไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก

ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของเกษตรกรผู้ผลิตถั่วลิสงในท้องที่ที่ทำการศึกษา ประมาณ 242 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งจะเห็นว่าสูงกว่าผลผลิตเฉลี่ย 219 กิโลกรัมต่อไร่ของภาคใต้โดยรวมและสูงกว่าผลผลิตโดยเฉลี่ยของทั้งประเทศในปีการเพาะปลูก 2518/19 ซึ่งมีผลผลิต 220 กิโลกรัมต่อไร่ จากผลผลิตทั้งหมดในท้องที่ที่ทำการศึกษากัน 130,793 กิโลกรัม เกษตรกรจะเก็บเมล็ดถั่วลิสงไว้สำหรับเป็นพันธุ์ในฤดูกาลผลิตต่อไปเพียงร้อยละ 2.4 ของผลผลิตทั้งหมดใช้ในการบริโภคในครัวเรือนร้อยละ 5.3 ของผลผลิตทั้งหมด ที่เหลือร้อยละ 92.3 ของผลผลิตทั้งหมด เกษตรกรจะขายได้แก่พ่อค้า (Table 3)

จากผลผลิตที่เกษตรกรขายให้แก่พ่อค้าทั้งหมด

Table 3 Production and Distribution.

Provinces Amphoes	Total planted area (rai)	Yield Kg.	Distribution								
			Production		Seed		Consumption		Seale		
			Kg.	%	Kg.	%	Kg.	%	Kg.	%	
Suratthani											
Phunpin	20.50	237.95	4,878.0	100	317	6.5	196	4.0	4,365	89.5	
Kanchanadit	53.75	213.13	11,456.0	100	600	5.2	605	5.3	10,251	89.5	
Songkhla											
Rattaphum	58.75	267.09	15,691.5	100	407	2.6	708	4.5	14,576	92.9	
Nakhon Si Thammarat											
Muang	88.50	187.39	16,584.0	100	-	0.0	690	4.2	15,894	95.8	
Chauat	61.56	261.52	16,083.0	100	952	5.9	729.5	4.5	14,402	89.6	
Phatthalung											
Muang	84.00	256.00	21,504.0	100	-	0.0	1,075.2	5.3	20,213.7	94.7	
Khuankanun	74.00	266.00	19,684.0	100	-	0.0	1,574.7	7.8	18,109.3	92.2	
Chumphon											
Muang	68.00	260.88	19,100	100	998	5.2	913	4.8	17,189	90.0	
Lamae	31.50	184.51	5,812	100	45	0.8	357	6.1	5,410	93.1	
Total	540.50	242	130,793	100	3,139	2.4	6,932.0	5.3	120,329	92.3	

Source : Survey 1987.

Table 4 Averaged production costs per rai in the study areas, crop year 1986/87.

Costs	cash	non-cash	Total
Variable	254.26	632.48	586.74
materials	128.34	40.95	169.28
labor	125.92	591.92	717.44
Fixed	-	129.69	129.69
Average/rai	254.26	762.17	1,016.41
Dried : Average Total cost (baht/kg.)			4.20
: Average Total variable cost (baht/kg.)			3.66
: Yield (kg./rai)			242.00
: Price (baht/kg.)			6.38
: Net profit (baht/kg.)			2.18
: Net profit (baht/rai)			527.52
Green : Yield (kg./rai)			372.00
: Average Total cost (baht/kg.)			2.73
: Price (baht/kg.)			3.20
: Net. profit (baht/kg.)			0.47
: Net profit (baht/rai)			174.84

Source : Survey 1987.

120,329 กิโลกรัม นั้น เกษตรกรจะขายไปในรูปของ ถั่วลิสงสดทั้งเปลือก ร้อยละ 75 ของผลผลิตที่ขาย ทั้งหมด ในรูปของถั่วลิสงทั้งเปลือกตากแห้งร้อยละ 20 ของผลผลิตที่ขายทั้งหมด และที่เหลือร้อยละ 5 เกษตรกรจะแปรรูปเป็นถั่วลิสงสดทั้งเปลือกคัมจำหน่ายแก่ผู้บริโภคโดยตรง

ต้นทุนในการผลิตถั่วลิสงของเกษตรกรโดยเฉลี่ยไร่ละ 1,016.41 บาท ถ้าคำนวณเป็นต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัมจะคำนวณได้เป็น 2 กรณี คือ กรณีขายเป็นถั่วลิสงทั้งเปลือกตากแห้งต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัมจะเท่ากับ 4.20 บาท ราคาขายเท่ากับ 6.38 บาทต่อกิโลกรัม แสดงว่าเกษตรกรจะมีกำไรสุทธิ 2.18 บาทต่อกิโลกรัม หรือจำนวน 527.52 บาทต่อไร่ และกรณีที่เกษตรกรขายเป็นถั่วลิสงสดทั้งเปลือกต้นทุนจะเท่ากับ 2.73 บาทต่อกิโลกรัม ราคาขายเท่ากับ 3.20 บาทต่อกิโลกรัม แสดงว่าเกษตรกรจะมีกำไรสุทธิ 0.47 บาทต่อกิโลกรัม หรือเท่ากับ 174.84 บาทต่อไร่ (Table 4)

ในการศึกษาเรื่องแนวโน้มของเนื้อที่การผลิต

ถั่วลิสงจะพบว่าเกษตรกรร้อยละ 55.0 ของเกษตรกรทั้งหมดมีความความคิดที่จะเพิ่มการผลิต เกษตรกรร้อยละ 30.0 ของเกษตรกรทั้งหมดมีความคิดจะลดการผลิตและที่เหลือร้อยละ 15 คิดว่าจะปลูกถั่วลิสงในเนื้อที่เท่าเดิม ซึ่งแสดงว่าแนวโน้มของการเพิ่มเนื้อที่การเพาะปลูกถั่วลิสงในภาคใต้มีความเป็นไปได้แต่อาจจะต้องมีมาตรการจูงใจเกษตรกรบางประการเพิ่มเติม เช่น พื้นที่ที่เหมาะสม ราคาผลผลิต ราคาปัจจัยการผลิต เป็นต้น

การตลาด

ในการศึกษาระบบการตลาดถั่วลิสงในภาคใต้พบว่าจะมีพ่อค้าคนกลางในตลาด 5 ประเภท คือ

- พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น เป็นพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อถั่วลิสงสดจากเกษตรกรโดยตรง ซึ่งพ่อค้าคนกลางประเภทนี้จะรับซื้อผลิตผลทางการเกษตรหลาย ๆ อย่าง เช่น ถั่วลิสง ผลมะพร้าว เมล็ดกาแฟดิบ ยางพารา และอื่น ๆ ด้วย ในการศึกษานี้พบว่าพ่อค้าระดับนี้จะมีการแข่งขันค่อนข้างสูง

- พ่อค้ารวบรวมท้องที่ เป็นพ่อค้าที่มีสำนักงาน อยู่ในอำเภอหรือจังหวัด ซึ่งพ่อค้าประเภทนี้จะมี ธุรกิจหลักในการรับซื้อยางพารา ส่วนถั่วลิสงและ ผลผลิตทางการเกษตรอื่น ๆ เป็นเพียงธุรกิจเสริม เท่านั้น

- พ่อค้าในตลาดกลางฝักและผลไม้ หัวอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นพ่อค้าส่ง สินค้าเกษตรทุกชนิด แต่จะมีพ่อค้าประมาณ 4 ราย ที่มีปริมาณของธุรกิจและประสบการณ์ในการค้าถั่ว ลิสงเป็นอย่างสูง และตลาดกลางนี้จะมีอิทธิพลต่อ การค้าถั่วลิสงในภาคใต้มากพอสมควร

- พ่อค้าส่งออก พ่อค้าประเภทนี้จะรวบรวม ถั่วลิสงทั้งเปลือกตากแห้ง และถั่วลิสงกระเทาะ เปลือกตากแห้ง เพื่อส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย ส่วนใหญ่จะมีสำนักงานอยู่ที่อำเภอสะเดา จังหวัด สงขลา และอำเภอสุไหง-โกลก จังหวัดนราธิวาส

- พ่อค้าแปรรูป ส่วนใหญ่จะเป็นธุรกิจขนาดเล็ก ซึ่งจะแปรรูปถั่วลิสงเป็นถั่วลิสงทั้งเปลือกคั่ว หรือถั่วลิสงทั้งเปลือกต้มและอบแห้ง โรงงานขนาดใหญ่อยู่ที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แต่ในภาคใต้จะมีโรงงานขนาดกลางที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งมักจะมีประสบปัญหาเนื่องจากผล ผลิตถั่วลิสงมีไม่เพียงพอในการผลิตตลอดทั้งปี

การกำหนดราคารับซื้อผลผลิต จะแยกพิจารณา ผลผลิตออกเป็น 2 ประเภทคือ ผลผลิตถั่วลิสงสดทั้ง เปลือก กับถั่วลิสงทั้งเปลือกตากแห้ง ซึ่งพบว่า กรณีการกำหนดราคารับซื้อถั่วลิสงสดทั้งเปลือกพ่อค้า จะพิจารณาถึงความแก่อ่อนของฝักและสิ่งเจือปน เป็นหลัก ในขณะที่การกำหนดราคาถั่วลิสงทั้งเปลือก ตากแห้งพ่อค้าจะพิจารณาถึงความชื้นของเมล็ดถั่ว ลิสงเป็นหลัก

ในการศึกษาวิธีการตลาดของถั่วลิสงสดทั้ง เปลือกพบว่า เกษตรกรจะขายถั่วลิสงส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.13 ของผลผลิตทั้งหมดให้แก่พ่อค้ารวบรวมท้องที่ รองลงมาขายให้แก่พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น และตลาดกลางฝักและผลไม้ หัวอิฐ จำนวนร้อยละ

23.58 และ 20.29 ของผลผลิตทั้งหมด ตามลำดับ และผลผลิตร้อยละ 94.70 ของผลผลิตทั้งหมดจะ ขายปลีกให้แก่ผู้บริโภคในภูมิภาค ที่เหลืออีกร้อยละ 5.30 ของผลผลิตทั้งหมดจะขายส่งออกไปประเทศ มาเลเซีย (Figure 1)

กรณีวิธีการตลาดของถั่วลิสงทั้งเปลือกตากแห้ง จะพบว่าจากผลผลิตทั้งหมดที่เข้ามาในภาคใต้เป็น ผลผลิตที่มาจากเกษตรกรในภาคใต้ร้อยละ 33.8 และพ่อค้าขายส่งเข้ามาจากภาคอื่น ๆ อีกร้อยละ 66.2 ของผลผลิตทั้งหมด ซึ่งการกระจายผลผลิตถั่วลิสง ทั้งเปลือกตากแห้งให้แก่ผู้บริโภคภายในประเทศ ร้อยละ 83.2 ของผลผลิตทั้งหมด ที่เหลือร้อยละ 11.3 และ 5.5 ของผลผลิตทั้งหมดจะเป็นผลผลิตที่ เกษตรกรเก็บไว้เป็นพันธุ์ในการปลูก และผลผลิตที่ ส่งออกไปยังตลาดมาเลเซีย ตามลำดับ (Figure 2)

ในการศึกษาส่วนเหลือการตลาดของถั่วลิสง สดทั้งเปลือก พบว่า ราคาที่เกษตรกรได้รับเท่ากับ 3.20 บาทต่อกิโลกรัม หรือร้อยละ 60.2 ของราคา ขายปลีก ราคาที่พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นได้รับเท่ากับ 3.70 บาทต่อกิโลกรัมหรือร้อยละ 69.5 ของราคา ขายปลีก ราคาที่พ่อค้ารวบรวมท้องที่ที่ได้รับเท่ากับ 4.30 บาทต่อกิโลกรัมหรือร้อยละ 80.8 ของราคา ขายปลีกซึ่งเท่ากับ 5.32 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งจะเห็น ว่าส่วนเหลือการตลาดเท่ากับ 2.12 บาทต่อกิโลกรัม หรือร้อยละ 39.8 ของราคาขายปลีก ซึ่งจำแนกเป็น ต้นทุนทางการตลาดเท่ากับ 1.24 บาทต่อกิโลกรัม หรือร้อยละ 23.3 ของราคาขายปลีก และเป็นกำไร ของพ่อค้าระดับต่าง ๆ เท่ากับ 0.88 บาทต่อกิโลกรัม หรือร้อยละ 16.5 ของราคาขายปลีก (รายละเอียด ของส่วนเหลือการตลาดดัง Table 5 และ Figure 3 (A) ส่วนรายละเอียดของต้นทุนทางการตลาด ดัง Table 6)

ส่วนการศึกษาส่วนเหลือการตลาดของถั่วลิสง ทั้งเปลือกตากแห้ง พบว่าราคาที่เกษตรกรได้รับ เท่ากับ 6.38 บาทต่อกิโลกรัม หรือร้อยละ 68.60 ของราคาขายปลีก ราคาที่พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นได้

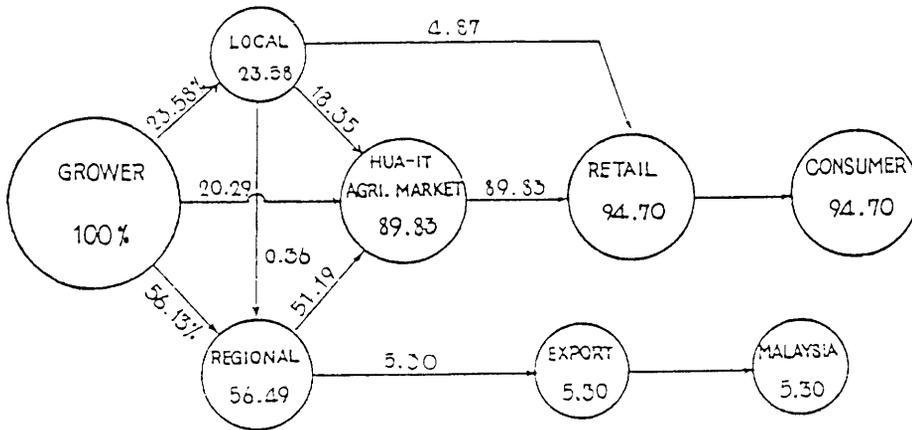

Figure 1 Marketing channel of green groundnut.

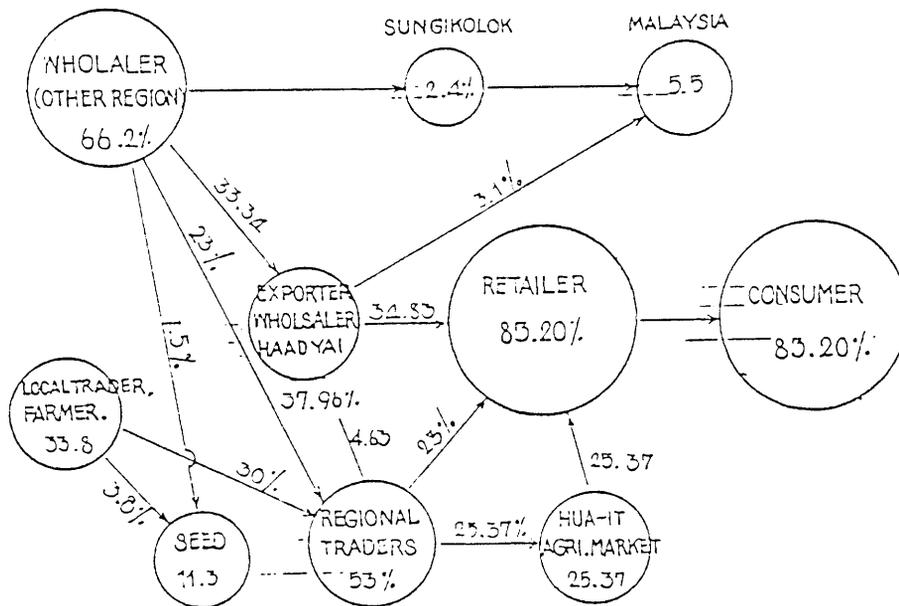

Figure 2 Marketing channels of dried unshelled groundnut.

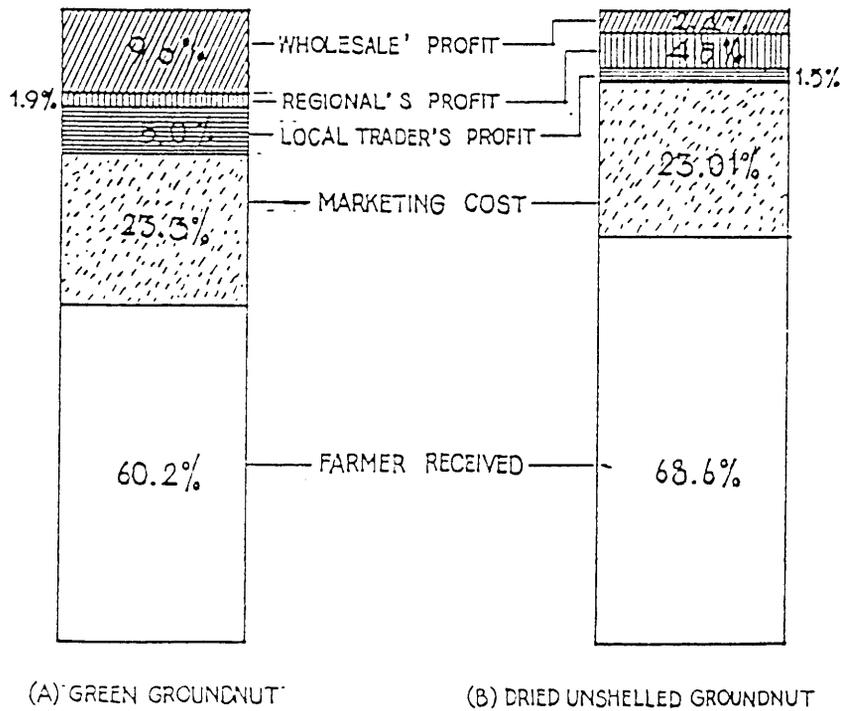

Figure 3 Marketing margin of green and dried unshelled groundnut at the third level wholesale price.

Table 5 Marketing margins of green groundnuts in Southern Thailand.

list	Baht/kg.	%
Farm price	3.20	60.2
local marketing costs	0.23	4.3
local trader's profit	0.27	5.0
local market price	3.70	69.5
regional marketing costs	0.50	9.4
regional trader's profit	0.10	1.9
Regional market price	4.30	80.8
wholesale marketing costs	0.51	9.6
wholesaler's profit	0.51	9.6
Wholesaler price	5.32	100
Total spread	2.12	39.8
Marketing costs	1.24	23.3
Total profit	0.88	16.5

Source : Survey 1987.

รับเท่ากับ 7.00 บาทต่อกิโลกรัม หรือร้อยละ 75.27 ของราคาขายปลีก ราคาที่พ่อค้ารวบรวมท้องที่ได้รับเท่ากับ 8.07 บาทต่อกิโลกรัม หรือร้อยละ 86.78 ของราคาขายปลีกซึ่งเท่ากับ 9.30 บาทต่อกิโลกรัม จะเห็นว่าส่วนเหลือของการตลาดเท่ากับ 2.92 บาทต่อกิโลกรัมหรือร้อยละ 31.4 ของราคาขายปลีก ซึ่งจำแนกเป็นต้นทุนทางการเกษตรเท่ากับ 2.14 บาทต่อกิโลกรัมหรือร้อยละ 23.01 ของราคาขายปลีก และเป็นกำไรของพ่อค้าระดับต่าง ๆ เท่ากับ 0.78 บาทต่อกิโลกรัมหรือร้อยละ 8.39 ของราคาขายปลีก (รายละเอียดของส่วนเหลือของการตลาดดัง Table 7 และ Figure 3 (B) ส่วนรายละเอียดของต้นทุนทางการตลาดดัง Table 8)

บัญชีสมดุลของผลผลิตถั่วลิสงในภาคใต้ ปีการเพาะปลูก 2529/30

ในการประมาณการเพื่อศึกษาบัญชีสมดุล (balance sheet) ของถั่วลิสงในภาคใต้นั้นจะพิจารณาสมดุลหรือคุณภาพของอุปสงค์และอุปทานของถั่วลิสงดังนี้

(1) อุปทานของถั่วลิสงในภาคใต้ ในปีการเพาะปลูก 2529/30 จำนวน 23,987.6 ตัน (คำนวณเป็นน้ำหนักถั่วลิสงทั้งเปลือกตากแห้ง) ซึ่งในจำนวนนี้เป็นผลผลิตที่ผลิตได้ในภาคใต้จำนวน 9,301 ตัน หรือร้อยละ 39.0 ของปริมาณอุปทานทั้งหมด ที่เหลือจำนวน 14,686.6 ตัน หรือร้อยละ 61.0 ของปริมาณ

Table 6 Marketing costs of green groundnuts born by local traders, regional traders and wholesalers.

Marketing costs	local		Regional		Wholesalers		Total	
	baht/kg.	%	baht/kg.	%	baht/kg.	%	baht/kg.	%
Office expenses	0.01	4.3	0.01	2.0	0.01	2.0	0.03	2.4
Labor	0.10	43.5	0.20	40.0	0.20	39.2	0.50	40.3
Transportation	0.12	52.2	0.29	58.0	0.30	58.8	0.71	57.3
Total (baht/kg.)	0.23	100.0	0.50	100.0	0.51	100.0	1.24	100.0

Source : Survey 1987.

Table 7 Marketing margins of dried unshelled groundnuts

List	Baht/kg.	percent
Farm price	6.38	68.6
local marketing costs	0.48	5.2
local trader's profit	0.14	1.5
Local market price	7.00	75.3
regional marketing costs	0.65	7.0
regional trader's profit	0.42	4.5
Regional market price	8.07	86.8
wholesale marketing costs	1.01	10.9
wholesale's profit	0.22	2.3
Wholesaler price	9.30	100.0
Total spread	2.92	31.4
Marketing costs	2.14	23.0
Total profit	0.78	8.4

Source : Survey 1987.

Table 8 Marketing costs of dried unshelled groundnuts borne by local traders, regional traders, regional traders and wholesalers.

Marketing costs	local		Regional		Wholesalers		Total	
	baht/kg.	%	baht/kg.	%	baht/kg.	%	baht/kg.	%
Office expenses	0.03	6.3	0.05	7.7	0.04	3.4	0.12	5.6
Labor costs	0.10	20.8	0.20	36.8	0.40	39.6	0.70	32.7
Transportation	0.35	72.9	0.40	61.5	0.57	56.4	1.32	61.7
Total (baht/kg.)	0.48	100.0	0.65	100.0	0.01	100.0	2.14	100.0

Source : Survey 1987.

Table 9 Balance sheet of ground nuts, production year 1986/87.

UNIT : TON

Output	Green	%	Dried unshelled	%	Dried shelled	%	Total dried unshelled weight	%
South	11,851.6 (7,348)	100	1,953	33.8	-	-	9,301	39.0
Others regions	-	-	3,823.6	66.2	7,060.3 (10,862.0)	100	14,686.6	61.0
Total supply	11,851.6 (7,348)	100	5,776.6	100	7,060.3 (10,862.0)	100	23,987.6	100
Seeds	-	-	655.6	11.4	-	-	655.6	2.7
Export	628 (389.4)	5.3	321.0*	5.6	445.4* (685.2)	6.3	1,395.9	5.8
Local consumption	11,223.6 (6,958.6)	94.7	4,800.0	83.0	6,614.9 (10,176.8)	93.7	21,935.4	91.5
Total demand	11,851.6 (7,348)	100	5,776.6	100	7,060.3 (10,862.0)	100	23,987.6	100

Source : Survey data. *ESCAP

Note : figure in parentheses are dried unshelled weights

1 kg. green = 0.62 kg. dried unshelled

1 kg. dried unshelled = 0.65 dried shell

อุปทานทั้งหมดเป็นการสั่งผลิตผลถั่วลิสงเข้ามาจากภูมิภาคอื่น ๆ

(2) อุปสงค์ของถั่วลิสงในภาคใต้ ปีการเพาะปลูก 2529/30 จำนวน 23,987.6 ตัน (คำนวณเป็นน้ำหนักของถั่วลิสงทั้งเปลือกตากแห้ง) ซึ่งจำแนกเป็นอุปสงค์เพื่อใช้เป็นเมล็ดพันธุ์จำนวน 655.6 ตัน หรือร้อยละ 2.7 ของอุปสงค์รวม อุปสงค์เพื่อการส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย จำนวน 1,395.6 ตัน

หรือร้อยละ 5.8 ของอุปสงค์รวมและอุปสงค์เพื่อการบริโภคในภาคใต้จำนวน 21,935.4 ตัน หรือร้อยละ 91.5 ของอุปสงค์รวม (Table 9)

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการศึกษาเรื่องการผลิตและการตลาดถั่วลิสงในภาคใต้ ปีการเพาะปลูก 2529/30 สามารถ

สรุปศักยภาพและข้อจำกัดทางการผลิตและการตลาดถั่วลิสงในภาคใต้ได้ ดังนี้

(1) ทางด้านการผลิต

- ศักยภาพทางการผลิต จะพบว่าอัตราผลกำไร 2.18 บาทต่อกิโลกรัมของถั่วลิสงทั้งเปลือกตากแห้งนั้นเป็นอัตราผลกำไรที่ค่อนข้างสูงและจะกระตุ้นให้เกษตรกรขยายเนื้อที่ในการผลิตถั่วลิสงได้ ประกอบกับจากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันมีการปลูกถั่วลิสงเพียงร้อยละ 9.7 ของเนื้อที่สวนไม้ผลและสวนยางพาราที่มีศักยภาพที่จะเพาะปลูกถั่วลิสงได้ทั้งหมด และมีการปลูกถั่วลิสงเพียงร้อยละ 14.0 ของพื้นที่นาข้าวที่มีศักยภาพที่จะมีการปลูกถั่วลิสงได้ทั้งหมดเท่านั้น ฉะนั้นในการขยายเนื้อที่เพาะปลูกถั่วลิสงในภาคใต้สามารถจะดำเนินการส่งเสริมได้อีกมากพอสมควร

- ข้อจำกัดทางการผลิต จะพบว่าในการเพาะปลูกถั่วลิสงในแปลงที่เป็นสวนไม้ผลและสวนยางพารานั้นจะมีเนื้อที่ลดลงเรื่อย ๆ เมื่อพืชหลักคือไม้ผลและยางพารามีอายุมากขึ้น นั่นคือเนื้อที่ปลูกถั่วลิสงในลักษณะนี้จะไม่แน่นอน ไม่ควรให้ความสำคัญในการขยายเนื้อที่ผลิตมากนัก แต่ควรให้ความสนใจในการขยายเนื้อที่การเพาะปลูกในนาข้าวมากกว่า ประกอบกับข้อจำกัดอื่น ๆ ที่ควรจะใช้พิจารณา คือ การขาดแคลนแรงงานทางการเกษตรในภาคใต้ และการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดีและมีคุณภาพสูงนั้นจะมีผลต่อการขยายเนื้อที่เพาะปลูกถั่วลิสงทั้งสิ้น

(2) ทางด้านการตลาด

- ศักยภาพทางการตลาด จะพบว่าในภาคใต้มีศักยภาพทางการตลาดสูงเพราะมีอุปสงค์สำหรับสินค้าถั่วลิสงทั้งเพื่อการบริโภค เพื่อใช้เป็นเมล็ดพันธุ์และเพื่อการส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย โดยมีตลาดใหญ่ ๆ รองรับธุรกิจประเภทนี้ตามประเภทของผลิตผลคือ ตลาดกลางฝักและผลไม้หัวอิฐ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นแหล่งของธุรกิจถั่วลิสงสดทั้งเปลือกและถั่วลิสงทั้งเปลือกตากแห้ง ตลาด

จังหวัดพัทลุง เป็นแหล่งของธุรกิจถั่วลิสงสดทั้งเปลือกและเป็นตลาดต้นทางที่จะกระจายผลผลิตไปยังตลาดอื่น ๆ และตลาดขนาดใหญ่จังหวัดสงขลาและตลาดอำเภอสุไหง-โกลอก จังหวัดนราธิวาส เป็นแหล่งของธุรกิจถั่วลิสงทั้งเปลือกตากแห้ง และถั่วลิสงกระเทาะเปลือกตากแห้งเพื่อการส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย

- ข้อจำกัดทางการตลาด จะพบว่าข้อจำกัดของตลาดถั่วลิสงของด้านปริมาณถั่วลิสงและทางด้านคุณภาพของถั่วลิสง โดยข้อจำกัดทางด้านปริมาณนั้นเนื่องจากเกษตรกรผู้ผลิตถั่วลิสงมักจะเป็นผู้ผลิตรายย่อย และอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย ทำให้ปริมาณผลผลิตในแต่ละปีไม่แน่นอนและเสียค่าใช้จ่ายในการรวบรวมผลผลิตสูง ทำให้ส่วนเหลืออมการตลาดสูงตามไปด้วย ส่วนข้อจำกัดทางด้านคุณภาพจะพบว่าผลผลิตถั่วลิสงในภาคใต้นั้นมีการซื้อขายแบบคละกันไป ไม่มีการแบ่งชั้นคุณภาพ ทำให้เกษตรกรไม่ให้ความสนใจในการปรับปรุงคุณภาพของผลผลิต โดยเฉพาะมีสิ่งปลอมปนและมีความชื้นสูง

ข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนาทางการผลิตและการตลาดถั่วลิสงในภาคใต้ ควรดำเนินการดังนี้

(1) การพัฒนาการผลิตถั่วลิสงในภาคใต้ ควรให้ความสนใจและส่งเสริมการเพาะปลูกในพื้นที่นาข้าวมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ โดยเน้นการส่งเสริมการใช้วิทยาการแผนใหม่มากขึ้น เช่น การใส่ปุ๋ย การปลูกเมล็ดพันธุ์ และการพูนโคน เป็นต้น

(2) ควรส่งเสริมการผลิตถั่วลิสงให้มีการผลิตในเนื้อที่ขนาดใหญ่ เพื่อความสะดวกในแง่ของตลาดและการใช้วิทยาการแผนใหม่

(3) พื้นที่ที่ควรส่งเสริมการปลูกถั่วลิสงในภาคใต้คือพื้นที่ 2 ข้างทางหลวงแผ่นดิน สายอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ผ่านจังหวัดพัทลุงไปยังจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้แก่ ในท้องที่อำเภอรัตภูมิ กิ่งอำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา อำเภอ

เขาศูนย์ อำเภอมือ อำเภอกวนขนุน กิ่งอำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง และอำเภอชะอวด อำเภอธำมรงค์ อำเภอทุ่งสง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะอำเภอเหล่านี้เกษตรกรคุ้นเคยกับการเพาะปลูกถั่วลิสงในนาข้าวมานานแล้ว การคมนาคมสะดวก พื้นที่ส่วนหนึ่งอยู่ในเขตชลประทานและอยู่ภายใต้การปฏิบัติงานของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 6 จังหวัดพัทลุง รวมทั้งอยู่ใกล้กับตลาดกลางผักและผลไม้หัวอู จังหวัดนครศรีธรรมราช

(4) ควรจะพัฒนาคุณภาพของผลผลิตถั่วลิสง โดยเฉพาะผลผลิตเพื่อการส่งออกไปยังตลาดมาเลเซีย

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2524. การศึกษาอุปสงค์ของถั่วลิสง. เอกสารเศรษฐกิจการเกษตร หมายเลข 82 (อัดสำเนา)

..... 2526. การศึกษาความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ สำหรับสินค้าอาหารของเกษตรกรในเขตเกษตรเศรษฐกิจที่ 18. (อัดสำเนา)

..... 2529. สถานการณ์ถั่วลิสงในปีการเพาะปลูก 2528/29 และแนวโน้มปี 2529/30. เอกสารเศรษฐกิจการเกษตร หมายเลข 54/2529. (อัดสำเนา)

..... 2530. ดัชนีทุนการผลิตถั่วลิสงปีการเพาะปลูก 2528/29 เอกสารเศรษฐกิจการเกษตร หมายเลข 30/31. (อัดสำเนา)

..... 2530 สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปีการเพาะปลูก 2529/30. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคใต้. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2530. พื้นที่การเพาะปลูกถั่วลิสง (อัดสำเนา).